

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми**

 Оксана ФРОТЕР

«29 » серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З
МІКРОЕКОНОМІКИ**

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Спеціальність: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини

Спеціалізація: С1.01 Економіка

Освітня програма: Економіка

Факультет: економіки і підприємництва

Умань – 2025

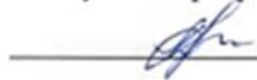
Робоча програма навчальної практики з мікроекономіки для здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальності *СІ Економіка та міжнародні економічні відносини* освітньої програми *Економіка*. Умань: УНУ, 2025. 15 с.

Розробники: Оксана ФРОТЕР, к.е.н. доцент

 Оксана ФРОТЕР

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри економіки
 Алла ОСІПОВА

«28» серпня 2025 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол №1 від «29» серпня 2025 року

Голова Руслан МУДРАК

«29» серпня 2025 року

1. Опис навчальної практики

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, освітня програма	Характеристика навчальної практики	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: <u>С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</u>	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність: <u>С1 Економіка та міжнародні економічні відносини</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		2-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90	Освітній рівень: <u>перший (бакалаврський)</u> Освітня програма: <u>Економіка</u>	2-й	
		Лекції	
		Практичні, семінарські	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		90	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –		Індивідуальні завдання: розрахунково-аналітичне завдання	
		Вид контролю:	
		залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна практика передбачена освітньо-професійною програмою «Економіка» підготовки здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти зі спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини УНУ.

Мета навчальної практики: набуття практичних знань та формування ринкового орієнтованого економічного світогляду і знань щодо методів прийняття оптимальних господарських рішень в умовах обмеженості ресурсів з приводу споживання благ, використання факторів виробництва із врахуванням різних конкурентних ситуацій (ринкових моделей), економічних інституцій.

Завдання навчальної практики: набуття практичних навичок раціональної економічної поведінки економічних суб'єктів, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури; набуття студентами навичок і вмінь ефективного застосування мікроекономічного аналізу для забезпечення прийняття відповідних економічних рішень на рівні господарюючих суб'єктів; формування навичок прийняття управлінських рішень та складання фінансових документів.

Місце навчальної практики в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми: навчальна практика базується на вивченні навчальних дисциплін таких як “Політична економія”, “Історія економіки і економічної думки”, “Людина і економіка”, “Мікроекономіка” і є необхідною для сприйняття подальших навчальних дисциплін “Економіка аграрного підприємства”, “Управління ризиками” та інших прикладних дисциплін.

Проходження навчальної практики з мікроекономіки передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей і програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Економіка» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини (табл. 1).

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час навчальної практики з мікроекономіки

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ПРН 3	Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки
		ПРН 4	Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем
		ПРН 16	Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки
		ПРН 21	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
		ПРН 23	Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.
ЗК 4	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	ПРН 3	Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки
		ПРН 4	Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем
		ПРН 12	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати
		ПРН 13	Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники
		ПРН 16	Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ЗК 5	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	ПРН 3	Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки
		ПРН 5	Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
		ПРН 10	Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.
		ПРН 13	Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники
		ПРН 15	Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
ЗК 8	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	ПРН 7	Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.
		ПРН 13	Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.
		ПРН 15	Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
		ПРН 21	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
ЗК 10	Здатність бути критичним і самокритичним.	ПРН 6	Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

		ПРН 12	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
		ПРН 14	Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку
		ПРН 15	Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні
		ПРН 21	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб’єктів
		ПРН 23	Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення
ЗК 11	Здатність приймати обґрунтовані рішення.	ПРН 10	Проводити аналіз функціонування та розвитку суб’єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.
		ПРН 12	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
		ПРН 23	Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення
ЗК 12	Навички міжособистісної взаємодії.	ПРН 12	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
		ПРН 16	Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)			
СК 1	Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.	ПРН 3	Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.
		ПРН 4	Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем
		ПРН 7	Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки
		ПРН 10	Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.
		ПРН 21	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів
СК 3	Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки	ПРН 4	Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.
		ПРН 7	. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки
СК 4	Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.	ПРН 3	Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.
		ПРН 7	Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки

		ПРН 13	Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціальноекономічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники
		ПРН 16	Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки
		ПРН 21	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів
		ПРН 23	Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.
СК 11	Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію	ПРН 12	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати
		ПРН 15	Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
		ПРН 21	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
СК 12	Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.	ПРН 12	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати
		ПРН 14	Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку
		ПРН 15	Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні
		ПРН 21	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

		ПРН 23	Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення
СК 14	Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.	ПРН 4	Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.
		ПРН 12	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати
		ПРН 15	Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
		ПРН 21	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб’єктів.

Методи навчання та засоби діагностики, що відповідають визначеним результатам навчання за навчальною практики з мікроекономіки, наведено в табл. 2, 3.

Таблиця 2

Результати, методи навчання та методи контролю за навчальною практикою з мікроекономіки

Результати навчання		Методи навчання	Методи контролю
1	Знання:		
1.1	Концептуальні знання базових положень мікроекономічної теорії щодо функціонування ринкового механізму, формування попиту і пропозиції, вибору споживача і виробника	заняття з викладачем, дискусії, вирішення конкретних завдань, самонавчання через конспекти та посібники, робота з Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль
1.2	Критичне осмислення принципів раціональної поведінки економічних мікросистем в ринкових умовах		тести, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи
1.3	Критичне осмислення термінології і основних прийомів мікроекономічного аналізу		тести, усне опитування, презентації, контрольні роботи
1.4	Критичне осмислення основних положень загальної рівноваги та політики у галузі економіки добробуту.		
2	Уміння/навички:		
2.1	Використовувати інструментарій мікроекономічного аналізу для вивчення, розв'язання задач та оптимізації поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах	заняття з викладачем, дискусії, вирішення конкретних завдань, аналітична робота, самонавчання	усне опитування, тестування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль
2.2	Застосовувати прийоми мікроекономічних досліджень для аналізу та розв'язання складних непередбачуваних задач, що стосуються ефективності функціонування господарських мікросистем.		
2.3	Виконувати економічні розрахунки параметрів моделей, пов'язаних з аналізом і обґрунтуванням раціональної поведінки учасників ринку.	заняття з викладачем, вирішення конкретних завдань, групова робота	презентації, письмові звіти, контрольні роботи
2.4	Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем з позиції тлумачення природи суспільних процесів і явищ з використанням базових положень мікроекономіки.		

3	Комунікація:		
3.1	Вміння використовувати комунікаційні технології для тлумачення природи суспільних процесів і явищ з позицій базових положень мікроекономіки	практичне заняття, дискусія, вирішення практичних ситуацій	представлення презентації, перевірка аналітично-розрахункових завдань, обговорення ситуаційних завдань, підсумковий контроль
4	Автономія та відповідальність		
4.1	Здатність приймати рішення, що впливають на діяльність, враховуючи ринкові умови та поведінку економічних суб'єктів. Розуміти відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.	самостійне навчання, дискусії, дискусії,	представлення презентацій, виконання вирішених конкретних задач і ситуацій, підсумковий контроль
4.2	Вміння демонструвати особисту відповідальність за теоретичні й практичні рекомендації, які можуть бути покладені в основу управлінських рішень і впливати на діяльність економічних суб'єктів.		
4.3	Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності		

Таблиця 3

Методи навчання та методи контролю програмних результатів навчання за навчальною практикою з мікроекономіки

Програмний результат навчання		Метод навчання	Методи контролю
ПРН 3	Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки	заняття з викладачем, дискусії, вирішення конкретних завдань, аналітична робота, самонавчання	усне опитування, тестування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль, тести, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи
ПРН 4	Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем	самостійне навчання, дискусії, дискусії,	усне опитування, тестування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль, тести, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи
ПРН 5	Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).	заняття з викладачем, дискусії, вирішення конкретних завдань, самонавчання через конспекти та посібники, робота з Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль, тести, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи

ПРН 7	Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки	заняття з викладачем, дискусії, вирішення конкретних завдань, самонавчання через конспекти та посібники, робота з Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль, тести, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи
ПРН 10	Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.	заняття з викладачем, дискусії, вирішення конкретних завдань, самонавчання через конспекти та посібники, робота з Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль, тести, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи
ПРН 12	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати	заняття з викладачем, дискусії, вирішення конкретних завдань, самонавчання через конспекти та посібники, робота з Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль, тести, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи
ПРН 13	Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники	самостійне навчання, дискусії, дискусії,	усне опитування, тестування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, тести, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи
ПРН 14	Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку	заняття з викладачем, дискусії, вирішення конкретних завдань, самонавчання через конспекти та посібники, робота з Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль, тести, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи
ПРН 15	Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.	самостійне навчання, дискусії, дискусії,	усне опитування, , виконання індивідуальних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль
ПРН 16	Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки	заняття з викладачем, дискусії, вирішення конкретних завдань, самонавчання через конспекти та посібники, робота з Moodle	усне опитування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль, тести, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи
ПРН 21	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також	самостійне навчання, дискусії, дискусії,	усне опитування, тестування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий

	особливостей поведінки їх суб'єктів		контроль, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи
ПРН 23	Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення	заняття з викладачем, дискусії, вирішення конкретних завдань, самонавчання через конспекти та посібники, робота з Moodle	усне опитування, участь у дискусіях, виконання індивідуальних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль, тести, індивідуальні та групові проекти, письмові контрольні роботи

3. Програма навчальної практики

Змістовий модуль 1.

МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПОВЕДІНКА СПОЖИВАЧА

Тема 1. ПРЕДМЕТ І МЕТОД МІКРОЕКОНОМІКИ

Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Зміст, співвідношення і генезис термінів “політична економія”, “економічна теорія”, “теоретична економіка”, “економікс” та ін. Предмет дисципліни “Економіка” (“Теоретична економіка”, “Економікс”). Макро- та мікроекономіка як найважливіші складові сучасної і теоретичної економіки.

Альтернативність мети використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб’єктів ринкових відносин. Методологія мікроекономіки: граничний аналіз, моделювання: графічне, аналітичне, табличне; оптимізація й визначення рівноваги тощо. Нормативна й позитивна мікроекономіка.

Мікросистема: поняття, різновиди. Мета, роль і особливості функціонування мікросистем у ринковій економіці. Основні характеристики (ознаки) ринків досконалої та недосконалої конкуренції. Характеристика дії мікросистем у різних ринкових ситуаціях.

Мета і завдання дисципліни. Взаємозв’язок з іншими дисциплінами. Характеристика базових підручників, що репрезентують зарубіжні та вітчизняні школи мікроекономіки.

Тема 2. АНАЛІЗ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА НА РИНКУ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Перший закон Госсена. Закон спадної граничної корисності блага, його графічне зображення.

Вплив на поведінку споживача бюджетних обмежень і цін. Другий закон Госсена.

Еквімаржинальний принцип досягнення раціонального вибору та рівновага споживача.

Особливості аналізу функції корисності з ординалістських позицій.

Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу.

Бюджетне обмеження і можливості споживача. Бюджетна лінія: рівняння і графічна побудова.

Зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу. Графічний аналіз і побудова лінії “дохід – споживання”. Побудова лінії “ціна – споживання”. Траєкторія зміни споживання внаслідок зниження цін. Побудова лінії індивідуального попиту споживача.

Тема 3. РИНКОВИЙ ПОПИТ ТА РИНКОВА ПРОПОЗИЦІЯ. РИНКОВА РІВНОВАГА

Ринковий попит. Зображення попиту. Закон попиту та його пояснення базовими положеннями теорії поведінки споживача. Цінові та нецінові детермінанти попиту.

Закон пропозиції та його аргументація: ціна як ринковий стимул для виробника: збільшення граничних витрат як стримуючий фактор, збільшення обсягу виробництва тощо.

Концепція цінової еластичності попиту у визначенні міри чутливості споживача до зміни цін на товари. Методичні підходи до обчислення показника еластичності.

Тема 4. МІКРОЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ПІДПРИЄМСТВА

Підприємство як суб'єкт ринкових відносин, економічна організація, найважливіший різновид мікросистем.

Фактори виробництва, їх групування та варіації. Поняття і параметри виробничої функції. Сукупний, середній та граничний продукт.

Поняття загального (сукупного валового), середнього та граничного доходів. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Різні концепції прибутку. Сукупний, середній та граничний прибутки.

Тема 5. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА

Витрати виробництва. Класифікація та види витрат. Витрати виробництва, економічний та бухгалтерський підходи до їх визначення. Альтернативні витрати та їхній склад. Сукупні, середні та граничні витрати.

Постійні та змінні витрати (сукупні та середні). Типовий характер зміни витрат у короткому періоді. Закон неминучого зростання граничних витрат (зниження дохідності).

Криві довготривалих витрат (сукупних і середніх) як такі, що огинають криві короткотермінових витрат. Види кривих тривалих середніх витрат. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

Змістовий модуль 2.

МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПОВЕДІНКА ВИРОБНИКА

Тема 6. МОДЕЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКИ ФІРМИ В УМОВАХ ДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Ознаки й умови досконалої конкуренції.

Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Графічне зображення попиту, середнього, граничного і сукупного доходу підприємства.

Максимізаційно-мінімізаційна мета підприємства у короткотерміновому періоді. Визначення оптимальних обсягів випуску: два підходи. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації. Правила поведінки підприємства, їхня універсальність. Пропозиція фірми у короткотерміновому періоді, її зв'язок з кривими витрат: графік галузевої пропозиції.

Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Рівноважна функція ціни.

Рівновага фірми та галузі у короткотерміновому періоді. Тривала рівновага підприємства, галузі, ринку та механізм її підтримки.

Тема 7. МОДЕЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКИ ФІРМИ В УМОВАХ ЧИСТОЇ МОНОПОЛІЇ

Поняття одного продавця, ринкової (монопольної) влади у вузькому та широкому розумінні слів. Ознаки “чистої” монополії.

Крива попиту монополіста. Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Правило максимізації прибутку. Пропозиція монополіста й особливості її формування. Визначення монопольної ціни. Цінова дискримінація: поняття, умови, різновиди.

Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді.

Різновиди монополій. Економічні наслідки монополізації галузі, порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків, потреба у державному регулюванні монополії, антимонопольна політика.

Тема 8. МОДЕЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКИ ФІРМИ В УМОВАХ ОЛІГОПОЛІЇ ТА МОНОПОЛІСТИЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Нечисленність фірм в олігополістичних галузях, високі бар'єри для входження у галузь, загальна взаємозалежність підприємств. Цінові війни за некооперативної поведінки: межі зниження рівня цін, наслідки для споживачів і товаровиробників.

Інституційні аспекти утворення та діяльності картельних спілок. Таємні змови, їх міцність і загострення конкуренції.

Спільні риси та відмінності монополістичної конкуренції порівняно з досконалою конкуренцією та чистою монополією. Кількість товаровиробників та диференціація виробів. Умови входження в галузь. Нецінова конкуренція за даної ринкової структури.

Тема 9. РИНОК КАПІТАЛУ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Функції ринків ресурсів в економіці. Споживання виробником факторів виробництва: мета й обмеження.

Праця як фактор виробництва, її мобільність. Суть та особливості використання поняття заробітної плати.

Капітал як ресурс тривалого використання, форми капіталу. Рух капіталу і капітальні фонди. Поняття позичкового процента. Вплив ставки позичкового процента на короткострокові інвестиційні проекти підприємців. Обґрунтування інвестиційних рішень у тривалому періоді.

Тема 10. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

(TOPIC 10. INSTITUTIONAL ASPECTS OF THE MARKET ECONOMY)

Сучасна економічна теорія про права власності як сукупність санкціонованих норм поведінки. Трансформування власності та ринкові процеси.

Поняття про зовнішні ефекти. Негативні та позитивні зовнішні ефекти. Суспільні та приватні витрати (вигоди). Корируючі податки та субсидії.

Забруднення навколишнього середовища. Роль держави у вирішенні екологічних проблем.

Споживчі властивості суспільних благ: загальнодоступність, неконкурентність та невиключність. Суспільні блага та ефективність. Неспроможність ринкового механізму регулювати ефективність суспільних благ та функції держави.

(Modern economic theory about property rights as a set of sanctioned norms of behavior. Property transformation and market processes.

The concept of external effects. Negative and positive external effects. Public and private costs (benefits). Corrective taxes and subsidies.

Environmental pollution. The role of the state in solving environmental problems.

Consumer properties of public goods: general availability, non-rivalry and non-exclusivity. Public goods and efficiency. Failure of the market mechanism to regulate the effectiveness of public goods and state functions).

4. Структура навчальної практики

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Самостійна робота
Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ		
1	Предмет і метод мікроекономіки	9
2	Аналіз поведінки споживача на ринку товарів і послуг	9
3	Ринковий попит та ринкова пропозиція. Ринкова рівновага. Еластичність.	9
4	Мікроекономічна модель підприємства	9
5	Витрати виробництва	9
	<i>Разом</i>	45
Змістовий модуль 2. ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ		
6	Моделювання поведінки фірми в умовах досконалої конкуренції	9
7	Моделювання поведінки фірми в умовах чистої монополії	9
8	Моделювання поведінки фірми в умовах олігополії та монополістичної конкуренції	9
9	Ринок капіталу та природних ресурсів	9
10	Інституціональні аспекти ринкового господарства* (Institutional aspects of the market economy)	9
	<i>Разом</i>	45
Всього		90

* тема викладається англійською мовою

5. Індивідуальні завдання

Студенти спеціальності «Економіка» при проходженні навчальної практики з мікроекономіки виконують розрахунково-аналітичні завдання, які визначаються змістом програми практики.

Варіанти завдань по темах видаються викладачем окремо кожній групі студентів, яка складається з 3 осіб. Кожний варіант містить практичне завдання. Виконані завдання подаються на перевірку, представляються групою у вигляді презентації та обговорюються.

6. Методи навчання

Під час проходження практики з мікроекономіки використовуються наступні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесні – розповідь-пояснення; наочні – ілюстрація, демонстрація; індуктивні – узагальнення матеріалу від часткового до загального; дедуктивні – деталізація матеріалу від загального до конкретного; творчі, проблемно-пошукові – виконання самостійної роботи та самонавчання на основі конспектів лекцій, навчальних підручників і посібників, наукової й іншої рекомендованої літератури; навчальна робота під та поза керівництвом викладача – виконання самостійної роботи, вирішення ситуаційних профільних завдань.

7. Методи контролю

Для забезпечення оцінювання студентів проводиться поточний контроль роботи студентів та результат групового розрахунково-аналітичного завдання.

При контролі систематичності та активності роботи оцінюванню в балах підлягають:

- рівень знань, необхідний для виконання завдань; повнота, якість і вчасність їх виконання та результати захисту;
- рівень знань, продемонстрований у відповідях на тестові завдання з кожної теми, представлені в системі MOODLE;
- результат групового розрахунково-аналітичного завдання.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Протягом навчальної практики з мікроекономіки для студентів денної форми навчання передбачається виконання різних видів робіт з оцінюванням:

- виконання робіт за кожною темою оцінюється в 5 балів. За різними темами здійснюється перевірка знань як за допомогою виконання письмових робіт так і з підготовкою усних повідомлень – всього 50 балів;
- виконання та представлення групового розрахунково-аналітичного завдання – 50 балів.

Розподіл балів, присвоюваних студентам під час навчальної практики з мікроекономіки

Кількість балів за змістовий модуль	Поточний (модульний контроль)										Сума
	Змістовий модуль 1 (25)					Змістовий модуль 2 (25)					
Теми	T1	T 2	T 3	T 4	T5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	100
CPC	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
CPC (ІНДЗ)	Групове розрахунково-аналітичне завдання – 50 балів										

9. Підведення підсумків практики

Після перевірки якості виконання групового розрахунково-аналітичного завдання та за результатами усного опитування по кожній з тем практики у залежності від набраної кількості балів виставляється оцінка за практику з мікроекономіки. Оцінювання здійснюється за національною, чотирьохбальною шкалою та шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтинговий показник	Оцінка у національній шкалі	Оцінка ECTS
90-100	Зараховано	A (відмінно)
82-89		B (добре)
75-81		C (добре)
67-74		D (задовільно)
60-66		E (задовільно)
35-59	Незараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням

ІІ

10. Методичне забезпечення

1. Фротер О.С. Програма та методичні вказівки для проходження навчальної практики з мікроекономіки для здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальності *CI Економіка та міжнародні економічні відносини* освітньої програми *Економіка*. 2025. 20 с.
2. Фротер О.С. Мікроекономіка. Електронний навчальний курс для дистанційного вивчення навчальної дисципліни «Мікроекономіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня

11. Рекомендована література

Базова

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1 / за ред. С. Панчишина і П. Островерха. Львів, Априорі, 2020. 647 с.
2. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Мікроекономіка : навчальний посібник / Мацелюх Н. П., Максименко І. А., Теліщук М. М. та ін. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 298 с.
3. Економічна теорія (історія економіки та економічної думки, політекономія, мікроекономіка, макроекономіка): у 2-х ч. : Ч. 1 : Історія економіки та економічної думки, політекономія : навч. посіб. ; за ред. М. М. Теліщука. Ірпінь, 2020. 544 с.
4. Мікроекономічна теорія: навч. посібник / За ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина, О.Р. Зав'ялової, к.е.н., доц. О. О. Перепьолкіної. 3-тє вид. перероб. і допов. ЦУЛ. 2021. 391 с.
5. Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка: Практикум. К.:ЦНЛ, 2019. 418 с.
6. Ястремський О., Гриценко О. Основи мікроекономіки. К.: Знання, 2018. 674с.
7. Базилінська О., Мініна О. Мікроекономіка. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 352 с.
8. Кібік О. М., Редіна Є. В., Хаймінова Ю. В., Котлубай В. О., Примаченко І. Ф., Калмикова Н.Ю. Макроекономіка. Мікроекономіка : практикум. Одеса, 2020. 76 с.
9. Мартин О.М. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник. Львів: ЛДУ БЖД, 2021. 271 с.
10. Малахова, Н. Б. Мікроекономічний аналіз: навч. посібник. 2-ге вид. Львів: Магнолія 2006, 2020. 234 с.
11. Макаренко П.М., Попова Т.В., Васильченко О.О. Мікроекономіка. Практикум: навчальний посібник. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2018. 457 с.
12. Курс мікроекономіки: навчальний посібник для студентів спеціальностей «Економіка», «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємство, торгівля та біржова діяльність» / За ред. С.І. Архієреєва. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2019. 156 с.
13. Петрушенко Ю. М. Мікроекономіка: теорія та приклади розв'язування задач: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. прогр. бакалавра галузі знань «Економіка і підприємництво» / Ю. М. Петрушенко. Суми : Університетська книга, 2017. 320 с.
14. Практикум з мікроекономіки до підручника «Мікроекономіка» / [Є. В. Прохорова та ін.]; за наук. ред. А. П. Наливайка; «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана». К.: КНЕУ, 2013. 522 с.
15. Каменева Н.М., Косич М.В., Александрова О.Ю., Мозгова О.Т. Мікроекономіка: Навч. Посібник. Харків: УкрДУЗТ. 2022. 305 с.
16. Базилевич В. Д. Мікроекономіка: Практикум: навч. посіб. / В. Д. Базилевич, К.С. Базилевич. [За ред. В. Д. Базилевича]. 3тє вид., стер. К.: Знання, 2012. 491 с.

17. Економічна теорія: Навчальний посібник [Мудрак Р. П., Бурляй А. П., Костюк В. С., Котвицька Н. М., Нестерчук Я. А., Пенькова О. Г., Ревуцька А. О., Смолій Л. В., Фицик Л. А., Фротер О. С.]. Умань: ВПЦ «Візаві, 2018». 720 с.
18. Мікроекономіка: підручник / [А.П. Наливайко, Л.А. Азьмук, П.Г. Банщиков та ін.]; за наук. ред. А.П. Наливайка. К.: КНЕУ, 2011. 446 с.
19. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича 2-ге вид., переробл. і допов. К.: Знання, 2008. 679 с.
20. Мікроекономіка і макроекономіка: підручник у 2 ч. [С. Будаговська, та інш.] / за заг. ред. С. Будаговської. К.: Основи, 2010. Ч.1: Мікроекономіка. С. 7–210.
21. Хмель С.М., Хмель В.І., Зіброва О.В. Мікроекономіка: задачі, вправи, тести : навч. посіб. Харків : ХАІ, 2016. 59 с.

Допоміжна

1. Acemoglu D., Laibson D., List J. Microeconomics. London: Pearson, 2019. 514 p.
2. Besanko, D., & Braeutigam, R. (2020). *Microeconomics*. John Wiley & Sons. URL: https://www.academia.edu/39789860/Microeconomics_5th_Edition_Besanko_Et_Al.
3. Gans, J., King, S., Byford, M., & Mankiw, N. G. (2018). *Principles of Microeconomics: Australia and New Zealand Edition*. Cengage AU. URL: <https://search.worldcat.org/title/principles-of-microeconomics/oclc/1023544592>
4. Lesia Barabash, Alla Osipova, Irina Korman, Natalia Olyadnichuk and Oksana Froter, «Strengthening the Financial Components of State Regulation of Agricultural Production in Ukraine». *Proceedings of the 36th International Business Information Management Association (IBIMA)*, ISBN: 978-0- 9998551-5-7, 4–5 November 2020, Granada, Spain, p 7999-8014.
5. Бурляй А.П., Бурляй О.Л., Ревуцька А.О., Іваненко О.О. Методичні засади верифікації поняття «конкуренція»: мікроекономічний аспект. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. Умань, 2021. Вип. 99. Ч.2. С. 18-28.
6. Ревуцька А.О., Фротер О.С. Ефективність функціонування аграрних формувань як джерело їх соціальної відповідальності. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. Випуск 95 Частина 2, 2019, с. 185-197.
7. Осіпова А.А., Фротер О.С., Пархоменко Л.А. Кейнсіанство як економічна стратегія державного регулювання кризового періоду. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2020. №11. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-11-6447>.
8. Пархоменко Л. А., Малюга Л. М., Фротер О. С., Нижник І. О. Управління витратами як резерв для підвищення ефективності діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9754>.
9. Пархоменко Л.А., Фротер О.С. Аграрні проблеми та розвиток фермерства в українській економічній думці. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 34. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-94>.
10. Пархоменко Л.А., Фротер О.С., Осіпова А.А. Сучасний розвиток економічної думки в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 35. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-38>.
11. Пархоменко Л.А., Малюга Л.М., Фротер О.С., Нижник І.О. Методи обліку та управління операційними витратами. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 50-54.
12. Пархоменко Л.А., Загороднюк О.В., Малюга Л.М., Фротер О.С. Удосконалення системи прийняття управлінських рішень щодо управління операційними витратами з метою забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10010>.

12. Інформаційні ресурси

Наукові ресурси:

1. Віртуальна електронна бібліотека – BBM. URL: <http://www.velib.com/>
2. Електронні каталоги бібліотек України. URL: <http://e-catalog.name/>
3. Електронна бібліотека Lib.com.ua. URL: <http://www.lib.com.ua/>
4. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Українська бібліотека «Джерело». URL: <http://ukrlib.com/>
6. Google Scholar . URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>.
7. Репозитарій Уманського національного університету садівництва. URL: <http://lib.udau.edu.ua/?locale=uk>.

Ресурси органів державної влади:

1. Президент України: офіційне Інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua>.
2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Кабінет Міністрів України: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Національний Банк України: офіційний сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: офіційний веб-сайт. URL: <http://me.kmu.gov.ua>.
6. Міністерство фінансів України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

Органи державної статистики

1. U.S. Department of the Treasury www.ustreas.gov
2. Bureau of the Public Debt T-Bill, Notes and Bonds www.publicdebt.treas.gov
3. U.S. Bureau of Economic Analysis www.bea.doc.gov
4. U.S. Department of Commerce www.doc.gov
5. National Bureau of Economic Research www.nber.org
6. Investment Company Institute www.ici.org
7. Joint Economic Committee www.house.gov
8. Statistics Canada www.statcan.ca
9. U.K. Office of National Statistics www.ons.gov.uk
10. Japan Economic Planning Agency www.epa.go.jp
11. German Federal Statistical Office www.statistik-bund.de
12. German Finance Ministry www.bundesfinanzministerium.de
13. German Federal Economics Office www.bawi.de.

Освітні курси на інтернет-платформах:

1. Економіка на кожен день. Платформа відкритих онлайн-курсів Prometheus URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+ECO101+2020_T3.
2. Мікроекономіка: Коли ринки зазнають невдачі (Coursera). URL: <https://www.coursera.org/learn/microeconomics-part2/>.
3. Принципи мікроекономіки (Coursera). URL: <https://www.coursera.org/learn/microeconomics>

13. Перезарахування та визнання результатів навчання

Перезарахування та визнання результатів навчання з дисципліни «Мікроекономіка» або окремого її елемента відбувається відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4n0x>).

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного

навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги тощо) в обсязі, що загалом не перевищує 25 % освітньої програми. Визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті дозволяється для дисциплін, які починають викладатися з другого семестру. При цьому визнання результатів проводиться у семестрі, який передує семестру, у якому згідно з навчальним планом конкретної освітньої програми передбачено вивчення певної дисципліни.

14. Політика академічної доброчесності

У процесі навчання з дисципліни «Мікроекономіка» студенти повинні дотримуватися встановлених правил академічної доброчесності, визначених Кодексом академічної доброчесності (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4dH7>) та Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату серед здобувачів вищої освіти (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/D1iS>). При підготовці рефератів, виконанні індивідуальних науково-дослідних завдань, а також під час проведення контрольних заходів очікується, що всі роботи подані студентами будуть їхніми оригінальними дослідженнями та міркуваннями.

Будь-які види порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, неправомірне використання чужих ідей, фальсифікація даних чи співучасть у таких діях, є абсолютно неприпустимими і не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу порушення.

З метою запобігання порушенням і підвищення якості академічних робіт, студентам настійно рекомендується користуватися належними академічними ресурсами та інструментами для перевірки робіт на плагіат, а також звертатися за консультаціями з питань правильного цитування і академічного письма.

15. Зміни у робочій програмі на 2025-2026 навчальний рік

У робочу програму навчальної практики з мікроекономіки на 2025-2026 навчальний рік було внесено такі зміни:

1. Оновлення переліку рекомендованої літератури: до списку рекомендованих джерел включено новітні наукові праці та дослідження з економіки.